

7. Pro praktyku zastosowania sudamy zemelnogo zakonodavstva pry rozghliadi tsyvilnykh sprav (2004): Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy №7 vid 16.04.2004. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*. № 6.
8. Pro deiaki pytannia praktyky rozghliadu sprav u sporakh, shcho vynykaiut iz zemelnykh vidnosyn (2011) : Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 17.05.2011.
9. Pro orendu zemli (1998) : Zakon Ukrainy vid 6 zhovtnia 1998 r. № 161-XIV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 46–47. St. 280.
10. Pro derzhavnyi kontrol za vykorystanniam ta okhoroною zemel (2003) : Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 963-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 39. st. 350.
11. Pro deiaki pytannia praktyky rozghliadu sprav u sporakh, shcho vynykaiut iz zemelnykh vidnosyn : Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy № 6 vid 17.05.2011.
12. Protskiiv N.M. (2003). Pravove rehuliuвання rozirvannia tsyvilno-pravovykh dohovoriv za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy [Legal regulation of termination of civil law contracts under the civil legislation of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03. Kyiv. 20 p.
13. Rishennia Kasatsiinoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 14.07.2020 r. u spravi № 916/1998/19. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*. 2020. № 42.
14. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (2003) : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003. No 435-IV. *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*. No 11. St. 461.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.1.37>

REGULACYJNE ZAPEWNIENIE WSPÓŁPRACY PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UE W ZAKRESIE STANDARYZACJI I CERTYFIKACJI EKOLOGICZNYCH PRODUKTÓW ROLNYCH

Iryna Klopova

aspirantka Katedry Prawa Unii Europejskiej

Narodowego Uniwersytetu Prawniczego imienia Jarosława Mądrego

ORCID ID: 0000-002-3768-8481

e-mail: cimberly-i@ukr.net

Adnotacja: Artykuł dotyczy specyfiki regulacji prawnych dotyczących standaryzacji i certyfikacji ekologicznych produktów rolnych w Unii Europejskiej. Zauważono, że ważnym czynnikiem w rozwoju regulacji prawnych w zakresie produktów ekologicznych jest rosnące zapotrzebowanie wśród nabywców na produkty ekologiczne. W ramach badania dokonano przeglądu najnowszych zmian w zakresie regulacji prawnych unijnego rolnictwa ekologicznego. W szczególności dokonano analizy jednego z ważnych aktów prawnych, które zostały przyjęte w ramach ekologicznego systemu gwarancji – Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007, które wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. Ustalono, że ważnym czynnikiem poprawy i zmian regulacji prawnych rynku ekologicznych produktów rolnych jest stały monitoring stosowania zapisanych w dokumentach przepisów pod kątem ich zgodności z praktycznymi potrzebami, które pojawiają się podczas obiegu takich produktów. Zwraca się uwagę na to, że jedną ze specyficznych cech regulowania stosunków społecznych w rolnictwie ekologicznym jest wdrożenie dwupoziomowego systemu gwarantowania jakości ekologicznych produktów rolnych – na poziomie UE i na poziomie państw członkowskich.

Słowa kluczowe: regulacja prawna normalizacji ekologicznych produktów rolnych; rozporządzenie UE; standaryzacja; certyfikacja; znakowanie, harmonizacja.

REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF EU MEMBER – STATES COOPERATION IN THE FIELD OF STANDARTIZATION AND CERTIFICATION OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS

Iryna Klopova

Postgraduate Student at the Department of European Union Law

Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-002-3768-8481

e-mail: cimberly-i@ukr.net

Abstract. This article is devoted to the study of legal regulation of standardization and certification of organic agricultural products in the European Union. It is noted that an important factor in the development of legal regulation

of organic products is the growing demand among consumers for organic goods. The study examines the latest changes in the legal regulation of organic agriculture in the EU. In particular, the last legal act adopted within the organic guarantee system is analyzed namely Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007, which will enter into force on January 1, 2022. It is established that an important factor in improving and changing the legal regulation of the market of organic agricultural products is the constant analysis of the practical implementation of the established provisions. It is emphasized that the system of guaranteeing organic agricultural products exists not only at the EU level, but also at the level of national legislation of the Member States.

Key words: organic agricultural products, EU regulations, standardization, certification, labelling, harmonization.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ ЄС У СФЕРІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ірина Кльонова

аспірантка кафедри права Європейського Союзу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-002-3768-8481

e-mail: cimberly-i@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена особливостям правового регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в Європейському Союзі. Зауважено, що вагомим чинником у розвитку правового регулювання сфери органічної продукції є зростаючий попит серед покупців на органічні товари. У межах дослідження розглянуто останні зміни у сфері правової регламентації органічного сільського господарства Європейського Союзу. Зокрема, здійснено аналіз одного з важливих нормативно-правових актів, який був прийнятий у межах органічної гарантійної системи, – Регламент Європейського парламенту й Ради Європейського союзу № 2018/848 від 30 травня 2018 року «Про органічне виробництво й маркування органічної продукції та скасування Регламенту Ради ЄС № 834/2007», що набуде законної сили з 1 січня 2022 року. Установлено, що важливим чинником удосконалення та змін правового регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції є постійний моніторинг застосування закріплених у документах положень щодо їх відповідності практичним потребам, які виникають під час обігу такої продукції. Звертається увага на те, що однією зі специфічних рис регламентування суспільних відносин у сфері органічного сільського господарства є впровадження дворівневої системи гарантування якості органічної сільськогосподарської продукції – на рівні Європейського Союзу й на рівні держав-членів.

Ключові слова: правове регулювання стандартизації органічної сільськогосподарської продукції, регламент Європейського Союзу, стандартизація, сертифікація, маркування, гармонізація.

Вступ. Світовий ринок органічного сільського господарства постійно зростає, що зумовлено збільшенням попиту споживачів на органічну продукцію. Оскільки органічну їжу неможливо відрізнити від звичайних продуктів із першого погляду, споживачі повністю залежать від сертифікації з боку третьої сторони, тобто процесу, згідно з яким державні або приватні органи сертифікації гарантують, що органічна продукція виробляється та обробляється відповідно до чинних стандартів (Morgera, 2012: 5). Натепер загальнообов'язкові стандарти такої продукції існують лише на рівні Європейського Союзу. Питання дослідження правового регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в Європейському Союзі актуалізується у зв'язку з прийняттям нового Регламенту № 2018/848. Визначення особливостей правового регулювання питань стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції має важливе значення і для України, яка відповідно до ст. 404 Угоди про асоціацію взяла на себе зобов'язання з приведення у відповідність до стандартів ЄС у сфері органічного виробництва національного законодавства (Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part).

Основна частина. Правове регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в Європейському Союзі досліджувалося багатьма вітчизняними й зарубіжними вченими, зокрема це питання вивчали Г.Є. Савенко, В.І. Артищ, М.Л. Ковальова, Ю.М. Маханьова тощо. Попри значну кількість ґрунтовних праць у цій сфері, чимало аспектів правового регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в ЄС ще залишаються нез'ясованими й не викладеними, що зумовлює необхідність комплексного дослідження цього питання.

Мета й завдання статті полягають у здійсненні комплексного аналізу особливостей правового регулювання стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції в Європейському Союзі.

Результати дослідження. Запровадження спільної сільськогосподарської політики ЄС, яка реалізується в рамках спільної компетенції ЄС і його держав-членів, передбачене ст. 38 Договору «Про функціонування Європейського Союзу». Заснування спільної сільськогосподарської політики повинно стати основою для функціонування та розвитку внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції (Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union). Натомість успішність

і цілісність єдиної сільськогосподарської політики визначається насамперед загальним розумінням її основних базових принципів, єдиною теоретичною моделлю та здатністю на цій основі досягати постійних компромісів (Savenko, 2017: 52).

У ст. 38 Договору «Про функціонування Європейського Союзу» надається визначення категорії сільськогосподарської продукції як продукції, вирощеної на землі, включаючи продукти тваринництва й рибальства, а також продукти первинної обробки, безпосередньо пов'язані із цією продукцією (Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union). Категорією сільськогосподарської продукції очевидно охоплюється і продукція, вироблена органічним способом. FAO¹ визначає органічне сільське господарство як унікальну систему управління виробництвом, яка сприяє та покращує стан здоров'я агроєкосистеми, включаючи біорізноманіття, біологічні цикли й біологічну активність ґрунту, що досягається використанням агрономічних, біологічних і механічних методів у фермерських господарствах, за винятком усіх синтетичних поза фермерських господарств (Meena, 2014: 5). Варто відзначити, що попит на органічну сільськогосподарську продукцію серед споживачів постійно зростає (Olhan, Ataseven, 2010: 676).

Натепер сектор органічного господарства в ЄС охоплює близько 306 500 органічних операторів (тобто виробників, переробників та імпортерів). Він відіграє подвійну роль для громадян ЄС: з одного боку, він забезпечує продукцію, яка задовольняє конкретний попит споживачів на органічні продукти, а з іншого – гарантує суспільні блага, що сприяють захисту навколишнього середовища й добробуту тварин, а також життєздатності і розвиток сільської місцевості (Rossetti, 2017: 3).

Для захисту споживачів від псевдонатуральних продуктів, а господарств-виробників від недобросовісної конкуренції, в межах ЄС приймаються правові акти, що встановлюють вимоги для стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції (Arty'sh, 2014: 94). Одним із видів таких правових актів, що встановлюють стандарти у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції, є регламенти – нормативно-правові акти, що приймаються інституціями ЄС – Європейським Парламентом, Радою ЄС за ініціативою переважно Європейської Комісії. Вони обов'язкові для держав-членів.

Регламенти можуть відтворювати стандарти ЄС щодо органічної сільськогосподарської продукції або містити на них посилання. Зазначені Регламенти мають обов'язкову силу для держав – членів ЄС (Koval'ova, 2015: 23). Стандарти, що закріплюються в Регламентах, отримали назву європейських гармонізованих стандартів. Вони мають бути прийняті як національні всіма державами – членами Європейської економічної зони, що охоплює держави ЄС, Ісландію, Норвегію, Ліхтенштейн, а також усі країни, що перебувають на тій чи іншій стадії європейської інтеграції (Туреччина й країни Західних Балкан) (Koval'ova, 2015: 24). Україна також має адаптувати своє національне законодавство до європейських гармонізованих стандартів щодо органічної сільськогосподарської продукції. На виконання Угоди про асоціацію, зокрема положень глави 17 «Сільське господарство й розвиток сільських територій» Розділу V «Економічне й галузеве співробітництво» й ст. 404, Україна взяла на себе зобов'язання привести у відповідність чинне законодавство, зокрема й у сфері органічного виробництва, до стандартів ЄС у цій сфері (Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part). Загалом європейська регіональна стандартизація значною мірою інтегрована в міжнародну стандартизацію, оскільки багато стандартів ЄС відповідають стандартам ISO та IEC (Koval'ova, 2015:24).

Основу європейської системи стандартизації та сертифікації було закладено Резолюцією Ради Європейського Економічного Співтовариства про гармонізацію та стандартизацію від 7 травня 1985 р. (85/C136/01) (Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to technical harmonization and standards (85/C 136/01)). Основна мета розробки Резолюції полягає у створенні гармонізованих Директив задля вільного обігу товарів та уніфікації технічного права. У Преамбулі Резолюції наголошується на нагальній необхідності розв'язання ситуації, що склалася на той час, щодо технічних бар'єрів у торгівлі й усунення наслідків невизначеності для економічних операторів. Резолюція започаткувала собою так званий Новий підхід у сфері сертифікації та стандартизації, що є чинним та активно застосовується і нині.

У Додатку I до Резолюції визначалися основні принципи стандартизації Нового підходу. До них, зокрема, відносять: 1) домовленість держав-членів постійно перевіряти технічні регламенти, що застосовуються на їх території де-юре чи де-факто з метою вилучення застарілих чи непотрібних; 2) домовленість держав-членів про забезпечення взаємного визнання результатів випробувань і встановлення, де це необхідно, гармонізованих правил щодо діяльності органів сертифікації; 3) розширення практики Співтовариства з питань технічної гармонізації доручення завдання визначення технічних характеристик продукції стандартам, переважно європейським, але за необхідності національним, де виконуються необхідні для цього умови, зокрема щодо охорони здоров'я та безпеки.

У Додатку II до Резолюції надаються вказівки для Нового підходу щодо технічної гармонізації та стандартів. Так, гармонізація національних законодавств обмежується прийняттям за допомогою директив основних вимог до безпеки (або інших вимог, що становлять загальний інтерес), яким повинна відповідати продукція, що надходить на ринок (Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to technical harmonization and standards (85/C 136/01)). Варто зазначити, що принципи Нового підходу заклали основу для європейської

¹ FAO (Food and Agriculture Organization) – продовольча й сільськогосподарська організація ООН, міжнародна організація, яка була заснована на конференції у Квебеці 16 жовтня 1945 р. і діє як провідна установа, що займається проблемами розвитку сільських регіонів і сільськогосподарського виробництва в системі ООН.

стандартизації на підтримку гармонізованого законодавства ЄС (“Blue Guidelines” for the implementation of EU rules on products in 2016).

Застосування Гармонізованого законодавства ЄС у рамках Нового підходу вимагає, щоб узгоджені стандарти надавали гарантований рівень захисту стосовно встановлених у ньому суттєвих вимог до продукції. Регламент (ЄС) № 1025/2012 щодо європейської стандартизації надає можливість Європейській Комісії запрошувати після консультації з державами-членами до розробки гармонізованих стандартів європейської організації зі стандартизації, зокрема Європейський комітет зі стандартизації (CEN)², Європейський комітет зі стандартизації в електротехніці (CENELEC), Європейський інститут телекомунікаційних стандартів (ETSI), а також встановлює процедури оцінювання та заперечення проти гармонізованих стандартів (“Blue Guidelines” for the implementation of EU rules on products in 2016).

Водночас стандартизація в межах ЄС існує не тільки на загальноєвропейському рівні. На національному рівні законодавств держав – членів ЄС продовжує існувати власна система стандартизації. Незважаючи на те, що стандартизація на національному рівні останнім часом за обсягами регулювання значно поступається міжнародному й регіональному рівням, національні органи зі стандартизації продовжують своє існування з таких причин: 1) необхідність забезпечення представництва відповідної держави на рівні міжнародної та регіональної стандартизації; 2) можливість оперативного прийняття та впровадження міжнародних і регіональних стандартів як національних; 3) поширення міжнародних і регіональних стандартів у відповідній державі; 4) розроблення та прийняття національних органічних стандартів у сферах, які цього вимагають (Gumenyuk, 2013: 21).

Варто зазначити, що вимоги до стандартизації та сертифікації органічної сільськогосподарської продукції постійно розвиваються, змінюються та переглядаються, враховуючи досвід практичної реалізації та проблеми, що виникають у цій сфері. Загалом спільна сільськогосподарська політика ЄС завжди була найсуперечливішою та такою, що досить часто змінювалася, адже її реформування відбувалося ледь не кожні п’ять років – задля відповідності внутрішнім і зовнішнім вимогам. Спільна сільськогосподарська політика ЄС є гарним прикладом постійної адаптації спільної політики до нових потреб суспільства й до європейських і світових вимог до конкуренції та торгівлі (Махан’ова, 2014: 115).

Одним з останніх правових актів, що визначає стандарти для органічної сільськогосподарської продукції, став Регламент Європейського парламенту й Ради Європейського союзу від 30 травня 2018 р. № 2018/848 «Про органічне виробництво й маркування органічної продукції та скасування Регламенту Ради ЄС № 834/2007» (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update). Перегляд попереднього Регламенту Ради ЄС № 834/2007 був запропонований ще у 2014 р. із метою пристосування законодавства до нових умов розвитку в секторі органічного виробництва й посилення довіри споживачів до органічної продукції (Lindeberg, 2017: 5).

Регламент № 2018/848 мав набути чинності, починаючи з 1 січня 2021 р., проте у зв’язку зі складною економічною ситуацією та впливом пандемії рішенням Європейської комісії від 4 вересня 2020 р. набрання Регламентом чинності було відтерміновано до 1 січня 2022 р.

У пропозиції Європейської комісії щодо відтермінування зазначається, що спалах пандемії COVID-19 створив надзвичайні обставини, що вимагають суттєвої адаптації органічного сектору з боку виробництва, збуту, контролю та міжнародної торгівлі, що не могло бути обґрунтовано передбачено на момент прийняття Регламенту (ЄС) 2018/848. Згадані надзвичайні обставини мають значний вплив на різні сфери, охоплені Регламентом (ЄС) 2018/848, і тому дуже ймовірно, що держави-члени й органічні оператори не будуть готові забезпечити належне виконання та застосування Регламенту з 1 січня 2021 року (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007). Не дивлячись на складні обставини й виклики, держави-члени погодили, що Регламент все ж таки набуде чинності в повному обсязі, починаючи з 1 січня 2022 р.

Варто наголосити, що в рішенні про відтермінування Регламенту було підтверджено основоположний принцип співробітництва держав – членів ЄС у сфері сільськогосподарського виробництва, а саме принцип субсидіарності. Так, у пропозиції Європейської комісії щодо відтермінування Регламенту зазначається, що відповідно до принципу субсидіарності дії з боку ЄС можуть здійснюватися лише в тому випадку, якщо передбачені цілі не можуть бути досягнуті державами-членами самотужки. Втручання ЄС необхідне для забезпечення безперебійного функціонування внутрішнього ринку щодо органічного виробництва й уникнення потенційних порушень на ринку, зокрема таких як введення в оману споживачів, недобросовісна конкуренція тощо (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007).

Перейдемо безпосередньо до розгляду змісту Регламенту (ЄС) 2018/848. Одразу варто наголосити, що, не дивлячись на прогресивний характер документу, в нього знайшлося чимало противників, а окремі положення і досі викликають палку дискусію (Schmidt, Hanspeter, 2017: 11).

Прийняття нового Регламенту відбулося після чотирирічного законодавчого процесу, що супроводжувався інтенсивними переговорами між інституціями ЄС і державами – членами Союзу. Дійсно, кілька держав-членів висловили скептицизм щодо необхідності нового органічного регулювання, враховуючи те, що

² Європейський комітет зі стандартизації – (фр. Comité Européen de Normalisation, CEN) – міжнародна неприбуткова організація, основною метою якої є сприяння розвитку торгівлі товарами й послугами через розробку й запровадження європейських стандартів.

чинний регламент діяв менше як десять років (попередній Регламент Ради (ЄС) № 834/2007 було прийнято у 2007 р.) (Lindeberg, 2017: 17). Однак більшість держав все ж таки висловилися за оновлення правил, що регулюють органіку в ЄС (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update).

Загалом у новому Регламенті не було передбачено суттєвих змін у правилах маркування. Так, як і в попередніх Регламентах, термін «органічний» і всі похідні або зменшувальні найменування, такі як «біо» й «еко», можуть використовуватися лише для маркування продуктів, що відповідають правилам органічного виробництва ЄС (ст. 30 Регламенту).

Дозвіл різного позначення органічного походження товару зумовлений тим, що в різних державах для позначення сільськогосподарської продукції та способів її виробництва, що відповідають принципам органічного землеробства, використовують різні варіанти такого позначення. Зокрема, термін «органічне землеробство» (Organic Farming) офіційно був прийнятий у Великій Британії; «екологічне землеробство» (Ecological Farming) використовується в Угорщині, Данії, Іспанії, Литві, Польщі, Словаччині, Чехії, Швеції; термін «біологічне землеробство» (Biological Farming) поширений у Німеччині, Греції, Італії, Латвії, Португалії, Франції та в країнах Бенілюксу; «природне землеробство» (Natural Farming) – у Фінляндії (Savenko, 2017:54). Відбиття такого різноманіття навіть у позначеннях єдиних стандартів можна розглядати як закономірне й допустиме. Водночас єдиною є мета – засвідчення органічного походження певного товару, не зважаючи на неоднорідність практики держав – членів ЄС.

Проте відповідно до положень Регламенту позначення товару терміном «органічний» і похідними від нього може бути здійснено виключно за умови, що мінімум 95% інгредієнтів сільськогосподарського походження органічні. Для продуктів, що містять менше ніж 95% органічних інгредієнтів, термін «органічний» може використовуватися лише для позначення окремих органічних інгредієнтів у загальному списку компонентів (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007). Коли в списку компонентів робиться посилання на метод органічного виробництва, необхідно вказати загальний відсоток органічних інгредієнтів. Водночас продукти, що містять ГМО або вироблені з ГМО, не можуть бути позначені як органічні (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update). У Регламенті зазначається, що такі вимоги запроваджуються, щоб не вводити споживачів в оману щодо органічності продукту, тож держави – члени ЄС вирішили за доцільне обмежити використання логотипу ЄС продуктами, що містять лише або майже лише органічні інгредієнти (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007).

У Регламенті (ЄС) 2018/848 визначаються правила використання органічного логотипа ЄС. Так, використання органічного логотипа ЄС є обов'язковим для всіх попередньо розфасованих органічних продуктів, вироблених в ЄС. Органічні продукти, що імпортуються з держав, які не входять до ЄС, можуть мати логотип ЄС, якщо вони відповідають правилам виробництва ЄС. Під час використання логотипу ЄС державою, яка не є членом ЄС, потрібно вказати місце виробництва органічного сільськогосподарського товару, що позначається відповідним логотипом (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update).

Так, у випадку, якщо треба позначити, де вироблена сировина, з якої складається продукт, на полі, де розміщено логотип, необхідно вказати: “EU Agriculture”, якщо сільськогосподарська сировина була вирощена в ЄС; “non – EU Agriculture”, якщо сільськогосподарська сировина була вирощена в третій державі; “EU/non – Agriculture”, якщо частина сільськогосподарської сировини була вирощена в ЄС, частина — у третій країні. Позначки “EU” або “non EU” можна замінити або доповнити назвою держави, якщо вся сировина вирощена в одній державі (Gumenyuk, 2013: 24).

Органічний Регламент 2018 р. запроваджує жорсткіші правила використання натуральних ароматизаторів під час виробництва органічних харчових продуктів. Відповідно до положень Регламенту 2018/848 в органічному переробленні можуть використовуватися лише натуральні ароматизатори, що походять із зазначених інгредієнтів (ст. 30 Регламенту). Наприклад, дозволено лише «натуральний ароматизатор полуниці», а це означає, що такий ароматизатор повинен бути принаймні на 95% отриманий із полуниці. У такому випадку будуть дозволені екстракти полуниці. У новому Регламенті передбачено, що ароматизатори вважатимуться сільськогосподарськими інгредієнтами. Такий факт означає, що максимально допустима кількість звичайних ароматизаторів в органічному продукті разом з усіма іншими неорганічними інгредієнтами не повинна перевищувати 5% від загальної кількості сільськогосподарських інгредієнтів (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update).

Серед нововведень Регламенту варто зазначити, що ним вносяться зміни у сферу інспекцій і сертифікації. Зокрема, щодо групової сертифікації для менших фермерських господарств, що реєструються як єдине ціле. Такі зміни були внесені, щоб полегшити вихід на ринок для дрібних фермерських господарств.

Зміни також було внесено й у відносини у сфері органічного господарства з третіми державами. Так, чинний до того принцип еквівалентності органічних стандартів замінено вимогою суворої відповідності правилам ЄС щодо органічного імпорту з держав, які не входять до ЄС (New EU Organic Regulation Entering into Force in 2021 Regulatory Update). Торгові угоди мають замінити домовленості про еквівалентність. З запропонованими регуляторними змінами в ЄС цей порядок еквівалентності закінчується через п'ять років після набрання чинності новим Регламентом, тобто 1 січня 2027 року (Rossetti, 2017: 3).

Висновки. Отже, правове регулювання ринку органічної сільськогосподарської продукції в ЄС має динамічний характер, воно постійно розвивається, є предметом перегляду, внесення змін і доповнень. Позитивним аспектом такого процесу, безумовно, є врахування проблем практичної реалізації попередніх актів, а також нових потреб суспільства й намагання пристосуватися до європейських і світових вимог до конкуренції та торгівлі. Основними правовими актами, що регулюють органічне виробництво в межах ЄС, є Регламенти. Одним з останніх правових актів, що визначає стандарти для органічної сільськогосподарської продукції, є Регламент Європейського парламенту й Ради Європейського союзу від 30 травня 2018 р. № 2018/848 «Про органічне виробництво й маркування органічної продукції та скасування Регламенту Ради ЄС № 834/2007». Документ мав набути чинності 1 січня 2021 р., проте у зв'язку зі складною економічною ситуацією, викликану поширенням COVID-19, набрання ним законної сили було відтерміновано до 1 січня 2022 р. Регламентом № 2018/848 не тільки підтверджуються чинні стандарти, а саме щодо маркування органічної сільськогосподарської продукції, проте й вводяться нові норми, зокрема щодо групової сертифікації дрібних фермерських господарств. Однак тільки практична реалізація положень Регламенту № 2018/848 зможе довести, чи були прийняті зміни достатніми й необхідними для ефективного функціонування ринку органічної сільськогосподарської продукції на рівні ЄС.

Список використаних джерел:

1. «Блакитна настанова» з імплементування правил ЄС щодо продуктів 2016 року. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 26 липня 2016 р. Люксембург. 160 с. URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/blakyttna-nastanova.pdf>.
2. Артиш В.І. Виробництво органічної продукції в країнах Європейського Союзу. *Економіка АПК*. 2014. № 2. С. 93–96.
3. Гуменюк Г.Б. Вимоги європейського законодавства щодо органічного виробництва рослинної та харчової продукції. *Стандартизація: Методологія та практика*. 2013. № 6. С. 21–26.
4. Ковальова М.Л. Особливості європейської регіональної стандартизації. *Інтелект XXI*. № 5. 2015. С. 21–26.
5. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01). *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 30 березня 2010 р. 403 с. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/40/f450346n12.pdf>.
6. Маханьова Ю.М. Напрями реалізації спільної політики ЄС в галузі сільськогосподарства в рамках стратегії «Європа 2020». *Вісник Харківського Національного Університету імені В.Н. Каразіна*. 2014. № 1144. Вип. 3 (1). С. 114–119.
7. Савенко Г.Є. Органічне сільське господарство ЄС: тенденції розвитку та досвід регулювання. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2017. Т. 28 (67). № 1. С. 52–56.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27 червня 2014 р. № 984 011. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.
9. Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to technical harmonization and standards (85/C 136/01). *Official Journal of the European Communities*. 1985. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985Y0604\(01\)&from=BG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985Y0604(01)&from=BG).
10. Morgera E., Caro C.B., Durán G.M. Organic agriculture and the law. Rome : Food and agriculture organization of the United Nations, 2012. 306 с.
11. Lindeberg M. The EU regulation on organic production and labelling – development and future of the organic framework. Faculty of Law Lund University, 2017. 69 p.
12. Meena R. P., Meena H. P., Meena R. S. Organic Farming: Concept and Components. *Popular Kheti*. 2013. Vol. 1. Issue 4. P. 5–14.
13. New EU Organic Regulation Entering Into Force in 2021 Regulatory Update. *European Union*. 2020. URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=New%20EU%20Organic%20Regulation%20Entering%20Into%20Force%20in%202021%20Regulatory%20Update%20%20_Brussels%20USEU_European%20Union_08-23-2020.
14. Olhan E., Ataseven, Y. The implementations of inspection and certification system in organic farming: A case study of Turkey. *Journal of Environmental Protection and Ecology*. 2010. No. 11 (2). P. 675–681.
15. Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007. *Official Journal of the European Union*. 2018. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=EN>.
16. Rossetti A. New EU Organic Regulations for Early 2018. *Brussels USEU*. 2017. URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=New%20EU%20Organic%20Regulations%20for%20Early%202018_Brussels%20USEU_EU-28_11-17-2017.pdf.
17. Schmidt H. The New EU Organic Food Law. War in the Villages or a New Kind of Coexistence. *European Food and Feed Law Review*. 2019. Vol. 14. Issue 1. P. 15–28.

References:

1. “Blakytna nastanova” z implementuvannya pravyl YeS shhodo produktiv 2016 roku. (2016) [“Blue Guidelines” for the implementation of EU rules on products in 2016] URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/blakyttna-nastanova.pdf>. [in Ukrainian].
2. Artysh V.I. (2014) Vyrobny'ctvo organichnoyi produkciyi v krayinax Yevropejs'kogo Soyuzu. [Production of organic products in the countries of the European Union]. Pp. 93–96. [in Ukrainian]

3. Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to technical harmonization and standards (85/C 136/01). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985Y0604\(01\)&from=BG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985Y0604(01)&from=BG).
4. Elisa Morgera, Carmen Bullón Caro, Gracia Marín Durán (2012) Organic agriculture and the law. Food and agriculture organization of the United Nations. 306 p.
5. Gumenyuk G. (2013) Vy'mogy' yevropejs'kogo zakonodavstva shhodo organichnogo vy'robny'cztva rosly'noyi ta xarchovoyi produkciyi. [Requirements of European legislation on organic production of plant and food products]. Pp. 21–26. [in Ukrainian].
6. Konsolidovani versiyi Dogovoru pro Yevropejs'ky'j Soyuz ta Dogovoru pro funkcionuvannya Yevropejs'kogo Soyuzu (2010/S 83/01) [Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union].
7. Koval'ova M.L. (2015) Osobly'vosti yevropejs'koyi regional'noyi standarty'zacyi. [Features of European regional standardization]. Pp. 21–26. [in Ukrainian].
8. Lindeberg M. (2017) The EU regulation on organic production and labelling – development and future of the organic framework. 69 p.
9. Maxan'ova Yu.M. (2014) Napryamy' realizacyi spil'noyi polity'ky' YeS v galuzi sil's'kogo gospodarstva v ramkax strategiyi “Yevropa 2020”. [Directions for implementing the EU's common agricultural policy in the framework of the Europe 2020 strategy]. Pp. 114–119. [in Ukrainian]
10. Meena, Hari Prakash. (2014). Organic Farming: Concept and Components. Popular Kheti. 1. Pp. 5–14.
11. New EU Organic Regulation Entering Into Force in 2021 Regulatory Update (2020) URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=New%20EU%20Organic%20Regulation%20Entering%20Into%20Force%20in%202021%20Regulatory%20Update%20%20_Brussels%20USEU_European%20Union_08-23-2020.
12. Olhan, E. and Ataseven, Y. (2010). The implementations of inspection and certification system in organic farming: A case study of Turkey, *Journal of Environmental Protection and Ecology* 11, No 2, pp. 675–681.
13. Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) № 834/2007. *Official Journal of the European Union*. 2018. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=EN>.
14. Rossetti A. (2017) New EU Organic Regulations for Early 2018. URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=New%20EU%20Organic%20Regulations%20for%20Early%202018_Brussels%20USEU_EU-28_11-17-2017.pdf.
15. Savenko G.Ye. (2017) Organichne sil's'ke gospodarstvo YeS: tendencyi rozvy'tku ta dosvid reguluvannya. [EU organic agriculture: development trends and regulatory experience]. Simpheropol. Pp. 52–56. [in Ukrainian].
16. Schmidt, Hanspeter. (2019). The New EU Organic Food Law Regulation (EU) 2018/848 – The New EU Organic Food Law War in the Villages or a New Kind of Coexistence. 2019. Pp. 15–28.
17. Ugoda pro asociaciyu mizh Ukrayinoyu, z odniyei storony', ta Yevropejs'ky'm Soyuzom, Yevropejs'ky'm spivtovary'stvom z atomnoyi energiyi i yixnimy' derzhavamy – chlenamy', z inshoyi storony'. Zakonodavstvo Ukrayiny' (2015) [Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part]. URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.1.38>

NADUŻYCIE PRAWA WŁASNOŚCI BENEFICJENTA RZECZYWISTEGO: EUROPEJSKA PRAKTYKA I DOŚWIADCZENIE UKRAINY

Anastasiia Kosenkova

*aspirant Katedry Prawa Finansowego Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki
(Kijów, Ukraina), starszy konsultant grupy People Advisory Services w EY Ukraina*

ORCID ID: 0000-0002-6858-2639

e-mail: anastasiia.kosenkova@gmail.com

Adnotacja. W pozycjach artykułu naukowego autor analizuje stanowiska naukowców dotyczące koncepcji „nadużycia prawa” jako kategorii teoretycznej, a także w odniesieniu do cech, które ją definiują. Ponadto autor zwraca uwagę na praktyczną stronę stosowania tej koncepcji, analizując orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, a także przepisy krajowego prawa ukraińskiego. W artykule autor określa związek między pojęciami „nadużycie prawa” a „beneficjent rzeczywisty” na podstawie analizy międzynarodowych i krajowych praktyk sądowych. Autor stwierdza, że nadużycie praw przewidzianych w umowach o unikaniu międzynarodowego opodatkowania może objawiać się tworzeniem fikcyjnych struktur finansowych w celu obniżenia stawki podatku lub zwolnienia z opodatkowania dochodów. To niezgodne z celami transakcji uprawnia organy nadzorcze do odmowy stosowania świadczeń przewidzianych w umowach.

Słowa kluczowe: nadużycie prawa, umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, beneficjent rzeczywisty, dywidendy, odsetki, test na cel podstawowy operacji, praktyka sądowa.